

Βρυξέλλες, 12 Νοεμβρίου 2025
(OR. en)

14905/25

**Διοργανικός φάκελος:
2022/0299 (NLE)**

**SOC 727
EMPL 485
ECOFIN 1459**

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου
Αποδέκτης:	Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο
Θέμα:	Κύρια μηνύματα της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας όσον αφορά την εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη στα κράτη μέλη της ΕΕ — Προσυπογραφή

Επισυνάπτονται για τις αντιπροσωπίες τα κύρια μηνύματα της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας όσον αφορά την εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη στα κράτη μέλη της ΕΕ, προς προσυπογραφή από το Συμβούλιο (EPSCO) κατά τη σύνοδό του την 1η Δεκεμβρίου 2025.

Η πλήρης έκθεση του 2025 σχετικά με το ελάχιστο εισόδημα, την οποία συνέταξαν από κοινού η Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς και η ανάλυση ανά χώρα περιλαμβάνονται αντίστοιχα στα έγγρ. 14905/25 ADD 1 και 14905/25 ADD 2.

Έκθεση του 2025 σχετικά με το ελάχιστο εισόδημα

Επισκόπηση της εφαρμογής της σύστασης του Συμβουλίου, του 2023, σχετικά με επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη στα κράτη μέλη της ΕΕ

Κοινή έκθεση της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης)

Κύρια μηνύματα

- 1. Στον απόηχο της κρίσης του κόστους ζωής, η φτώχεια εξακολουθεί να αποτελεί πηγή έντονης ανησυχίας για πολλούς Ευρωπαίους.** Σύμφωνα με το Ευρωβαρόμετρο του 2025, το 84 % των Ευρωπαίων ανησυχεί ότι πολύ λίγοι άνθρωποι διαφεύγουν τη φτώχεια στη χώρα τους¹. Η φτώχεια πλήττει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Η αντιμετώπιση της φτώχειας δεν αποτελεί μόνο ηθική και κοινωνική επιταγή. Η στήριξη της κοινωνικής συνοχής είναι επίσης απαραίτητη για να διασφαλιστεί η εμπιστοσύνη στους πολιτικούς θεσμούς και να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα των κοινωνιών μας. Εξάλλου είναι οικονομικά συνετή, καθώς ένα ειδικευμένο και καλά καταρτισμένο εργατικό δυναμικό ενισχύει την ανταγωνιστικότητά μας. Επιπλέον, η φτώχεια έχει κόστος. Για παράδειγμα, η κοινωνικοοικονομική μειονεξία κατά την παιδική ηλικία κοστίζει στις κοινωνίες το ισοδύναμο του 3,4 % του ΑΕΠ ετησίως².
- 2. Η σύσταση του Συμβουλίου, του 2023, σχετικά με επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη αποτελεί ορόσημο για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στην ΕΕ.** Με τη σύσταση αυτή, τα κράτη μέλη συμφώνησαν σε κοινές βασικές συνιστώσες για επιτυχημένες πολιτικές ελάχιστου εισοδήματος, με σκοπό να συμβάλουν από κοινού στη μείωση της φτώχειας στην ΕΕ. Επανέλαβαν τα πλεονεκτήματα της προσέγγισης της ενεργητικής ένταξης, η οποία συνδυάζει εισοδηματική στήριξη, πολιτικές για μια αγορά εργασίας χωρίς αποκλεισμούς και πρόσβαση σε υπηρεσίες. Επιπλέον, προκειμένου να διασφαλιστεί αξιοπρεπής διαβίωση σε όλα τα στάδια της ζωής, έθεσαν ως κοινή φιλοδοξία τη σταδιακή επίτευξη επαρκούς επιπέδου εισοδηματικής στήριξης έως το 2030, κάτι που αναμένεται να στηρίζει την ανοδική κοινωνική σύγκλιση.

¹ Ειδικό Ευρωβαρόμετρο 559, Investing In Fairness (Επένδυση στη δίκαιη μεταχείριση), 2025.

² ΟΟΣΑ, The economic costs of childhood socio-economic disadvantage in European OECD countries (Το οικονομικό κόστος της κοινωνικοοικονομικής μειονεξίας κατά την παιδική ηλικία στις ευρωπαϊκές χώρες του ΟΟΣΑ), 2022.

3. **Μολονότι ορισμένα κράτη μέλη έχουν αρχίσει να εφαρμόζουν τη σύσταση και έχουν σημειώσει πρόοδο**, σε μερικές περιπτώσεις με τη στήριξη του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου + (ΕΚΤ +), **επί του παρόντος κανένα από τα συστήματα ελάχιστου εισοδήματος των κρατών μελών δεν συνάδει πλήρως με τις υποδείξεις της σύστασης**. Επιπλέον, ενώ οι περισσότερες εθνικές μεταρρυθμίσεις ακολουθούν τις κατευθύνσεις που δίνει η σύσταση, σε ορισμένες περιπτώσεις τα κράτη μέλη αποκλίνουν από τις αρχές της σύστασης.
4. **Στη σύσταση παρουσιάζονται διάφορες προσεγγίσεις για τη διασφάλιση της επάρκειας, ωστόσο τα περισσότερα κράτη μέλη πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για να τη βελτιώσουν**. Η παραπομπή στο όριο κινδύνου φτώχειας είναι μία από τις προσεγγίσεις που περιγράφονται στη σύσταση. Κατά μέσο όρο, το 2023, το διαθέσιμο εισόδημα των μόνων ατόμων και λαμβάνουν (τουλάχιστον) το ελάχιστο εισόδημα ήταν 33,8 % του διάμεσου διαθέσιμου εισοδήματος, ενώ το όριο κινδύνου φτώχειας βρίσκεται στο 60 % του διάμεσου διαθέσιμου εισοδήματος. Το νούμερο αυτό αντιστοιχεί στο 37,9 % του διάμεσου διαθέσιμου εισοδήματος για τα ζευγάρια με δύο παιδιά. Ωστόσο, περίπου το ένα τέταρτο των κρατών μελών δεν διαθέτει σαφή μεθοδολογία για τον καθορισμό του επιπέδου εισοδηματικής στήριξης και το ένα τρίτο δεν προβλέπει τακτική επικαιροποίηση ή τιμαριθμική αναπροσαρμογή. Οι προσπάθειες για βελτίωση και αναπροσαρμογή ή τακτική επικαιροποίησή της μεθοδολογίας θα πρέπει να ενισχυθούν προκειμένου να διασφαλιστεί η επάρκεια.
5. **Είναι επίσης σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι όσοι έχουν ανάγκη δικαιούνται παροχές, καθώς εξακολουθούν να υφίστανται κενά στην κάλυψη**. Το 2023, κατά μέσο όρο στην ΕΕ, το 16,8 % του φτωχού πληθυσμού σε νοικοκυριά οιονεί ανέργων δεν έλαβε καμία κοινωνική παροχή. Παρότι όλα τα κράτη μέλη έχουν σε γενικές γραμμές διαφανή κριτήρια επιλεξιμότητας, τα κριτήρια αυτά ποικίλλουν ιδίως όσον αφορά τη διαμονή, την ηλικία και την επάρκεια πόρων και περιουσιακών στοιχείων. Αυτό καταδεικνύει μια έντονη και ενίοτε αυξανόμενη ανομοιογένεια στον ορισμό του πληθυσμού που έχει ανάγκη.

6. **Σε όλα τα κράτη μέλη διαπιστώνεται υψηλό ποσοστό μη αξιοποίησης των παροχών ελάχιστου εισοδήματος, γεγονός που μειώνει την αποτελεσματικότητα των συστημάτων ελάχιστου εισοδήματος.** Ωστόσο, είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθεί η έκταση της μη αξιοποίησης, καθώς δεν υπάρχει ενιαία επικυρωμένη προσέγγιση για την εκτίμησή της. Πολύ λίγα κράτη μέλη προβαίνουν σε τακτική εκτίμηση του επιπέδου μη αξιοποίησης. Οι εκτιμήσεις κυμαίνονται από 20 % έως 50 %, ανάλογα με τα κράτη μέλη. Ορισμένα κράτη μέλη εφαρμόζουν μέτρα για την αντιμετώπιση των διαφόρων παραγόντων μη αξιοποίησης, ιδίως με την απλούστευση και την ψηφιοποίηση των διαδικασιών υποβολής αιτήσεων, τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε πληροφορίες (εντός και εκτός διαδικτύου), τη συγκέντρωση δεδομένων από διαφορετικές αρχές σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα πληροφοριών και την προσέγγιση δυνητικών δικαιούχων. Ωστόσο, οι πρωτοβουλίες αυτές πρέπει να κλιμακωθούν ώστε να αντιμετωπιστεί πληρέστερα η μη αξιοποίηση.
7. **Τα κράτη μέλη συνεχίζουν τις προσπάθειές τους για προώθηση αγορών εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, μεταξύ άλλων ενισχύοντας τις προσπάθειές τους για εξασφάλιση ειδικευμένου και καλά καταρτισμένου εργατικού δυναμικού ενόψει της συρρίκνωσης του ενεργού πληθυσμού.** Έχουν προταθεί μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση του ρόλου των παροχών ελάχιστου εισοδήματος στη στήριξη των αποδεκτών ώστε να συμμετέχουν σε μέτρα ενεργητικής πολιτικής για την αγορά εργασίας και να αναζητούν ενεργά θέσεις εργασίας. Για τον σκοπό αυτό, ορισμένα κράτη μέλη έχουν επεκτείνει τα μέτρα ενεργοποίησης, ενώ ταυτόχρονα έχουν αυστηροποιήσει τα κριτήρια ενεργοποίησης. Η προσέγγιση αυτή θα πρέπει να συνοδεύεται από αποτελεσματικότερα μέτρα ενεργητικής πολιτικής για την αγορά εργασίας που να απευθύνονται στους αποδέκτες ελάχιστου εισοδήματος, παρέχοντας εξατομικευμένη στήριξη και διατηρήσιμα αποτελέσματα απασχόλησης. Είναι σημαντικό οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής να κατανοήσουν τα βαθύτερα αίτια της αδράνειας, ώστε να προσαρμόσουν αναλόγως τα μέτρα ενεργητικής πολιτικής και να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες των ατόμων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση. Η προσεκτική παρακολούθηση του αντικτύπου αυστηρότερων κριτηρίων ενεργοποίησης είναι απαραίτητη προκειμένου να διασφαλιστεί ότι αυτά δεν θα οδηγήσουν σε φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό.

8. **Παρότι τα κράτη μέλη έχουν ενσωματώσει οικονομικά κίνητρα στα συστήματα ελάχιστου εισοδήματος για να ενθαρρύνουν την εργασία, εξακολουθούν να υπάρχουν κενά στην ικανότητα των συστημάτων να στηρίζουν τα εισοδήματα των δικαιούχων μετά την ανάληψη εργασίας.** Σε ορισμένες χώρες, η επέκταση του ωραρίου εργασίας δεν συνεπάγεται πάντοτε αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος. Επιπλέον, μη οικονομικοί παράγοντες, όπως η διαθεσιμότητα κατάρτισης στον χώρο εργασίας και οι ευκαιρίες ποιοτικής απασχόλησης, είναι ζωτικής σημασίας για τη διευκόλυνση της ένταξης στην αγορά εργασίας. Η επιτυχής μετάβαση στην απασχόληση απαιτεί σταδιακή κατάργηση του δικαιώματος σε παροχές παράλληλα με την παροχή τόσο οικονομικών όσο και μη οικονομικών κινήτρων.
9. **Αρκετά κράτη μέλη έχουν δείξει ότι είναι σθεναρά προσηλωμένα στη διευκόλυνση της πρόσβασης σε υποστηρικτικές και βασικές υπηρεσίες.** Μολονότι έχουν υιοθετηθεί πολλές μεταρρυθμίσεις, σε μερικές χώρες ορισμένες υπηρεσίες ενδέχεται να μην είναι εύκολα προσβάσιμες στους αποδέκτες ελάχιστου εισοδήματος λόγω εμποδίων όπως η διαθεσιμότητα, η οικονομική προσιτότητα ή η χαμηλή επιχειρησιακή ικανότητα. Εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά κενά σε τομείς όπως η πρόσβαση στην παιδική φροντίδα, την υγειονομική περίθαλψη, τη στέγαση και τη συνδεσιμότητα στο διαδίκτυο. Επιπλέον, σε πολλά κράτη μέλη δεν υπάρχουν πρότυπα ποιότητας υπηρεσιών.
10. **Τα σχέδια κοινωνικής ένταξης καταρτίζονται συνήθως μετά τη διενέργεια εκτιμήσεων των εξατομικευμένων αναγκών ώστε να παρέχεται ο κατάλληλος συνδυασμός κοινωνικών υπηρεσιών και ενεργητικών υπηρεσιών για την αγορά εργασίας.** Παρότι τα μισά περίπου κράτη μέλη έχουν θεσπίσει ειδικά σχέδια κοινωνικής ένταξης για τους αποδέκτες ελάχιστου εισοδήματος, μόνο έξι χώρες διαθέτουν νομικές διατάξεις για την κατάρτιση των εν λόγω σχεδίων εντός τριμήνου, σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου. Η πραγματική κάλυψη των δικαιούχων από τα σχέδια παραμένει σχετικά χαμηλή.

11. **Για να είναι ισχυρά, τα συστήματα ελάχιστου εισοδήματος χρειάζονται αποτελεσματικές, συμμετοχικές και ολοκληρωμένες διαδικασίες διακυβέρνησης.** Απαιτούν επαρκή επιχειρησιακή ικανότητα, συνεργασία και συμμετοχή των συμφεροντούχων στα διάφορα στάδια εφαρμογής των πολιτικών, καθώς και θέσπιση ισχυρών μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης. Ο σχεδιασμός των συστημάτων ελάχιστου εισοδήματος ποικίλλει μεταξύ των κρατών μελών λόγω των εθνικών παραδόσεων. Οι ισχυροί μηχανισμοί διακυβέρνησης μπορούν να συμβάλουν στην πρόληψη του κατακερματισμού, των επικαλύψεων και των κενών, διασφαλίζοντας έτσι την αποτελεσματική αντιμετώπιση των αναγκών των πλέον ευάλωτων, ανεξάρτητα από τον συνολικό σχεδιασμό των συστημάτων παροχών.
12. **Υπό το πρίσμα των στοιχείων αυτών, η Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας (ΕΚΠ) θεωρεί ότι θα χρειαστούν περαιτέρω προσπάθειες για την αντιμετώπιση των κενών που διαπιστώθηκαν στην πρώτη κοινή έκθεση της Επιτροπής και της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας (ΕΚΠ) σχετικά με την εφαρμογή της σύστασης.** Αυτό θα συμβάλει στις προσπάθειες αντιμετώπισης της φτώχειας και επίτευξης του στόχου της ΕΕ για μείωση του αριθμού των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού κατά τουλάχιστον 15 εκατομμύρια έως το 2030. Με τον τρόπο αυτό θα βοηθηθεί η ενίσχυση της ανθεκτικότητας των κοινωνιών μας και της ανταγωνιστικότητας των οικονομιών μας. Προκειμένου να συμβάλουν στις προσπάθειες αυτές, η Επιτροπή και η ΕΚΠ θα συνεχίσουν να στηρίζουν και να παρακολουθούν τις πολιτικές των κρατών μελών, ιδίως δημοσιεύοντας νέα έκθεση το 2028, βελτιώνοντας συνεχώς το πλαίσιο συγκριτικής αξιολόγησης για το ελάχιστο εισόδημα και διευκολύνοντας την αμοιβαία μάθηση στην ΕΚΠ και στις ομάδες εργασίας της (όπως το δίκτυο ελάχιστου εισοδήματος MINET). Επιπλέον, η επικείμενη πρώτη στα χρονικά στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση της φτώχειας θα προτείνει συγκεκριμένες πρωτοβουλίες υπέρ της εκ νέου δέσμευσης για καταπολέμηση της φτώχειας στην ΕΕ.